

УДК 7.05:686.853]:005.53(043.2)

КАЛЕНДАР МИТЦЯ ЯК ПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ ДИЗАЙН-ПРОЄКТ

БАЛАБУХА Наталія, ЗДОР Оксана, РАДЬКО Катерина
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна
n.balabukha@kubg.edu.ua, o.zdor@kubg.edu.ua, k.radko@kubg.edu.ua

Розглянуто та подано результати аналізу особливостей проектування авторського поліграфічного перекидного настінного календаря з урахуванням поєднання функціональності та мистецького контексту. Досліджено ряд прикладів створення календарів сучасними українськими художниками і дизайнерами, їхні стилістичні, формальні і концептуальні рішення простору рекламної поліграфії з акцентом на виразності ілюстративної складової проєктів.

Ключові слова: дизайн, календар, графіка, каліграфія, композиція, функціональність.

ВСТУП

У візуально-комунікативному середовищі інформація стає надзвичайно важливою складовою, що має вплив на потенційного споживача. Бурхливий розвиток новітніх інформаційних технологій корегує якість графічного дизайну, який є одним із атрибутів сучасності. Мистецькі проєкти існують у конкурентній боротьбі за увагу соціуму до себе, надають інформацію у вигляді емоційних візуальних презентацій, значне місце у яких відводиться концепції, розвитку ідеї [2]. І саме дизайн календаря, одного з найпопулярніших видів «малого друку», перетворюється на ефектне візуальне повідомлення для широкого загалу зацікавлених.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завдячуючи швидкому розвитку рекламної поліграфії, сучасні календарі являють собою яскраві багатокольорні видання, що поєднують естетичні та комунікативні функції. Дизайнерський щорічник, звертаючись до емоційних та художніх потреб людини, окрім суто утилітарних задач, має забезпечити також комерційний, агітаційний або соціальний вплив на споживача. Календар митця, як художній твір, виявляє суб'єктивність світосприйняття автора і є відбитком його індивідуальності. В процесі роботи автор послуговується певною палітрою художніх засобів, які допомагають створити графічний об'єкт і спонукають до емоційного відгуку глядача.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Настінний перекидний календар – об'єкт графічного дизайну і мала форма поліграфічної продукції, з якою можна найбільше експериментувати. В сучасному світі мало цікавий календар, який відображає лише зміну і ритм

часу, попри очевидну функціональність такого рішення. Сучасний календар – це виразне багатосторінкове видання, в якому поєднано зображення, типографію та інфографіку [1]. Створюючи проєкт календаря, дизайнер відповідає не лише за естетичну та творчу складову, а й за конструктивну оригінальність, зручність користування та функціональність. І сучасні способи та можливості друку дозволяють втілити найнестандартніші рішення чи то в форматі виробу, чи в його конструкції.

Сьогодні актуальні образне чи буквальне рішення теми календаря, особливі технологічні прийоми, які можуть підкреслити візуальну історію, проявити ритмічну історичну та культурну пам'ять певного суспільства або навпаки, стати рекламою ідеї, яка формуватиме споживацький попит в майбутньому. Створення такого проєкту для дизайнера – цікава та амбітна задача.

Календар, презентаційний або рекламний — чи не найбільш універсальний вид поліграфічної продукції, яку використовують державні і приватні компанії, великі й нішеві бізнеси, громадські об'єднання, митці. Календарі виступають елементом брендингу, вони мають рекламний, інформаційний, агітаційний, просвітницький, розважальний характер.

Робота над календарем починається з визначення концепції та ідеї, формулювання загальної теми та її візуального втілення. Проявлена на обкладинці, ця тема розкривається в підтемах на окремих аркушах, які організовані як цілісна графічна система. Кожний елемент цієї системи: композиційне рішення як всього проєкту з визначеної кількості аркушів, до прикладу, з 12 аркушів місяців, та обкладинки в цілому, так і окремого аркуша, а також стилістика зображень, графічна техніка, типографічні рішення, можливості календарної сітки, колористичне рішення, елементи фірмового стилю бренду – формують художній образ і функціональний об'єкт.

Календарна сітка може бути проста чи нестандартна, це може бути робочий планувальник, мотиваційний чи календар свят. Унікальна сітка може слугувати візуальним акцентом в проєкті арт- або промо-календаря, а може бути доволі делікатним елементом композиції аркуша, наприклад, мінімалістична лінійна або класична на сім стовпчиків.

Типографічні рішення календаря складаються не лише з назв місяців, та днів тижня. При роботі з типографією важливо пам'ятати про функціональність і читабельність для дат, інформаційних блоків. Шрифтова композиція може грати роль основного зображувального елементу в композиції, хоча найчастіше таку роль відіграють ілюстрації чи фотографії.

Відновлення зацікавленості до каліграфії в середовищі графічних дизайнерів, яке особливо помітне в останні десятиріччя, спричинило появу низки проєктів календарів, в яких рукописні шрифтові композиції використовуються не тільки як заміна набірних шрифтових блоків, але і як самостійні ілюстрації [5]. Створення літерацій, мальованих написів на основі каліграфії, також може стати основою графічного вирішення структури календаря та задовольнити попит споживачів на індивідуалізовану продукцію.

Яскравим прикладом такого проєкту став календар-альманах української єдності «Разом міцніші» 2024 року, який складається з 12 сторінок

із цитатами від знакових українських постатей (Т.Шевченко, Л.Костенко, В.Чорновіл, В.Залужний, С.Жадан та інші), створений чотирма графічними дизайнерами (Д.Стьопічева, Є.Бердніков, К.Яцушек, Н.Ком'яхова) на стику каліграфії, літерації та ілюстрації.

Об'єднати в одному проєкті митців, які працюють зі стилізацією різних історичних видів письма, використовують різноманітні інструменти, як фізичні, так і цифрові, відібрати найбільш вдалі візуальні метафори та графічні способи комунікації – складна і багатогранна задача для дизайнера. Натомість, в такому підході закладено багато можливостей, що дозволяє говорити про окремий напрямок у сучасному графічному дизайні.

В залежності від теми та цільової аудиторії календаря, в якості ілюстрацій використовують фотографії, авторську станкову та друковану графіку, живопис, різноманітні експериментальні техніки. Ці зображення створюються конкретно для проєкту календаря або в роботі використовується творче надбання митця.

На відміну від книжкової обкладинки, одне із призначень якої привертати увагу читача та дозволяти безпомилково ідентифікувати видання при користуванні, перед обкладинкою календаря такої задачі не стоїть, адже в поле зору глядача вона потрапляє максимум кілька разів — переважно на початку і в кінці року. Проте це не означає, що важливістю цікавого та виразного графічного оформлення обкладинки можна знехтувати.

На обкладинці «Календаря чотирьох» 2024 року, авторства О.Здор, в якому представлені графічні роботи різних років К.Радько, К.Свіргуненко, О.Здор та Н.Ком'яхової, головна роль відведена органічному поєднанню набірному шрифту, каліграфічних написів та зображень. Виразна пластична форма рукописних літер, якими написані імена художниць, їхня ритмічність, створюють композицію орнаментального характеру, своєрідну шрифтову раму для фрагменту ілюстрації, пластика якої підтримана цифрами, що написані гострим пером. Ритм гри й мінливості підтримує і чергування авторських аркушів – станкові роботи К.Радько і К.Свіргуненко, змінюються шрифтовими композиціями О.Здор і Н.Ком'яхової.

У каліграфічних роботах О.Здор та Н.Ком'яхової органічно поєднуються як історичні форми літер, так і новітній підхід до каліграфії із використанням сучасних інструментів та матеріалів. Такий підхід дозволяє не тільки донести потрібну інформацію до глядача, але є вдалим рішенням з точки зору типографії та композиції сторінок календаря. На відміну від суб'єктивної театральності графічних аркушів К.Радько, які не зважаючи на станковий формат залишаються ілюстративними і тяжіють до гротеску барокового символізму, К.Свіргуненко робить акцент на абстрактних графічних формах і віртуозності друку. Мова її робіт залишає місце для роздумів, вільного трактування, інтуїтивної складової.

Так як основним завданням вищезазначеного календаря було представити частину творчого доробку художниць, продемонструвати різноманітність використаних графічних технік, то визначна частина в макеті сторінок відведена зображенню робіт, що стало пріоритетним рішенням при визначенні концепції проєкту. Легка календарна сітка, об'єднана у спільний

блок із назвою місяця, не відволікає уваги від зображення графічного твору, натомість вони візуально пов'язані колористичним рішенням. Назви місяців, написані пласким пером, є окремими шрифтовими поліритмічними композиціями, в яких поєднано пластику українського скоропису та гуманістичного курсиву.

Принципово інший підхід представлено у календарі 2024 року О. Биченка. Надрукований вручну канцелярським штампом-датером на щільному якісному папері, даний календар виступає скоріше мистецьким висловлюванням, аніж функціональним об'єктом дизайну.

ВИСНОВКИ

Настінний перекидний календар – завжди комплексний дизайн-проект. Він поєднує в собі як обов'язкові утилітарні елементи макету, так і естетичну та мистецьку складові, в залежності від мети і цільової аудиторії проекту [3].

Календар митця, як мала форма поліграфії дозволяє експериментувати та формувати попит на індивідуалізовані товари. Використання каліграфії та літерацій в макеті мистецького календаря підкреслює його винятковість та унікальність серед подібних проєктів. Вдалий дизайн календаря втілює візуальну маніфестацію ідеї видання, перетворюється на засіб спілкування і стає важливим маркетинговим інструментом. Календар митця, як презентаційний дизайн-проект і художньо-комунікативна система, являє собою графічний об'єкт, і є найбільш динамічним засобом візуального мистецтва [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавенко С. Тенденції конструювання та поліграфічному оформленні календарів. Палітра друку. 2006. № 2. С. 68–70.
2. Ганоцька О.В. Діалектична єдність понять «форма» та «зміст» у графічному дизайні. Вісник ХДАДМ. 2011. № 6. С. 19-21.
3. Гладун О. Візуальна мова графічного дизайну як комунікативна знакова система. Вісник ХДАДМ. 2012. № 15. С. 11-14.
4. Даниленко В. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури. Харків: ХДАДМ. Колорит. 2005. С. 243.
5. Мітченко В. Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів: теорія і практика; кирилиця і латиниця; історія і сучасність. К.: Лаурус. С.288.

BALABUKHA N., ZDOR O., RADKO K.

ARTIST'S CALENDAR AS A PRESENTATION DESIGN PROJECT

The results of analysis of the designing peculiarities of the author's polygraphic yearbook (the wall calendar) are considered and presented, taking into account the combination of functionality and artistic context. A number of examples of creating calendars by the modern Ukrainian artists and designers, their stylistic, formal and conceptual solutions of the advertising printing space are investigated. The emphasis is on the aesthetics of graphic expressiveness of illustrative component of the projects.

Key words: design, calendar, graphics, calligraphy, composition, functionality.